

Araştırma makalesi / Research article • DOI: 10.48071/sbuhemsirelik.1021078

Hemşirelik Öğrencilerinin Çocuk Sevme Durumları ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişki

The Relationship Between Liking of Children and Communication Skills of Nursing Students

Diler YILMAZ¹ , Berna AKAY²

Yazarların ORCID numaraları / ORCID IDs of the authors:

D.Y. 0000-0003-4043-0411; B.A. 0000-0002-8316-6545

¹Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Balıkesir

²Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Balıkesir

Sorumlu yazar / Corresponding author:

Doç. Dr. Diler YILMAZ,

E-posta: daydin@bandirma.edu.tr

Geliş tarihi / Date of receipt: 09.11.2021

Kabul tarihi / Date of acceptance: 10.06.2022

Atrf / Citation: Yılmaz, D., ve Akay, B. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları ile iletişim becerileri arasındaki ilişki. *SBU Hemşirelik Dergisi*, 4(2), 53-60. doi:10.48071/sbuhemsirelik1021078

ÖZ

Giriş: Çocuklarla çalışan birçok meslekte olduğu gibi hemşirelik mesleğinde de çocuk sevme durumu ve iletişim becerilerinin önemli rol oynadığı belirtilmektedir.

Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişkisel türdedir. Araştırmanın örneklemini, bir devlet üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 220 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veriler tanıtıcı bilgi formu, İletişim Becerileri Envanteri ve Barnett Çocuk Sevme Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %78,2'sinin kız öğrenci olduğu belirlenmiştir. Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme düzeyleri ile cinsiyet, çocuklar ile iletişim durumu ve çocuk sahibi olmayı isteme durumları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p=0,039$; $p=0,000$; $p=0,010$). Öğrencilerin iletişim becerileri ile öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri ve çocuklar ile iletişim durumları arasında istatistiksel yönden anlamlılık olduğu belirlenmiştir ($p=0,006$; $p=0,003$). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme ve iletişim becerileri değerlendirildiğinde aralarında anlamlı, pozitif yönde ilişki düzeyinde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Çalışma bulgularına göre, hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme düzeylerinin yüksek olduğu, çocuk sevme durumları ile iletişim becerileri arasında pozitif yönde ilişki saptanmıştır. Bu kapsamda bu pozitif ilişkinin devamlılığı açısından sağlık profesyoneli adaylarının eğitimlerinde çocuk sevgisini olumlu yönde geliştirecek etkinliklere yer verilmesi ve iletişim becerilerini güçlendirecek düzenlemelerin yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk; hemşirelik öğrencisi; iletişim.

ABSTRACT

Introduction: As in many professions working with children, it is stated that the status of liking children and communication skills play an important role in the nursing profession.

Aim: In this study, it was aimed to determine the relationship between liking of children and communication skills of nursing students.

Method: This study was descriptive and relational type. The sample of the study consisted of 220 nursing students studying in the nursing department of a university. The data were collected using the Information Form, Communication Skills Inventory and Barnett Liking of Children Scale.

Results: It was determined that 78.2% of the students participating in the research were female students. In the study there was a significant difference between the nursing students' level of liking of children and their sex, communication with children and state of intending to have children ($p=0,039$; $p=0,000$; $p=0,010$). There was a statistical difference between the communication skills of the students and their class level and communication with children ($p=0,006$; $p=0,003$). There was a significant correlation between the nursing students' level of liking of children and their communication skills in a positively advanced level.

Conclusion: According to the findings of the study, it was determined that nursing students had a high level of liking for children, and also a positive relationship was found between their liking for children and their communication skills. In this direction, in terms of the continuity of this positive relationship, it can be suggested to include the activities that will positively improve the love of children in the education of health professional candidates and to make arrangements that will strengthen their communication skills.

Keywords: Children; communication; nursing student.

Bu eser, Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Giriş

Sevgi, insanlar için sürekli doyurulması istenen bir duygu olup; 'insanları birbirine yaklaştıran olumlu ve iyi duyguların tümü' olarak tanımlanmaktadır (Bektaş ve ark., 2015; Yiğit, Sezici ve Açıkgöz, 2019). Diğer bir deyişle sevgi, bir bireyin karşısındaki yetişkine, akrana veya çocuğa olumlu duygular besleyerek onu olduğu gibi kabul etmesi olarak da tarif edilebilmektedir (Ercan, 2014).

Sevgi yaşamın her evresinde yer almakla birlikte özellikle de çocukların doğumdan itibaren gelişim süreçleri boyunca en temel ihtiyaçlarından biridir (Demir, 2020). Bu nedenle Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesinde de belirtildiği üzere, çocuğun kişilik gelişiminin uyumlu bir şekilde tamamlanabilmesi için sevgi ile anlayışa gereksinimi bulunmaktadır (Erdem ve Duyan, 2011; Kara, 2014). Bu kapsamda çocuğun büyüme ve gelişim süreci içerisinde yer alan ve çocuklar ile ilgilenen bazı meslek mensuplarının öncelikli olarak çocuk sevme, empati ve iletişim becerilerine sahip olması önem taşımaktadır (Uğurlu, 2013). Sağlık hizmetlerinin sunumunda rol oynayan hemşirelik mesleğinde iletişim yoğun olarak kullanılmakta olup hem çocuk/birey ve hem de aile sağlığı için oldukça önemlidir. Bu nedenle hemşirelik mesleği üyelerinin mesleki beceri ve yeterliliklerinin yanı sıra iletişimde de yeterli beceriye sahip olması gerekir (Hendekci, 2020). Hemşirelik mesleği, özellikle çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, iletişim ve empati becerileri üzerine temellendirilmiş meslekler arasında yer almaktadır (Akgün Kostak, 2013).

Çocukların gerek büyüme ve gelişme süreçlerinde sağlık durumlarının korunması ve sürdürülmesinde, gerekse sağlık durumunun normalden saptığı durumlarda çocuklara sevgi ile yaklaşım sunulan ortamlarda çocukların gelişiminin desteklenerek, travmaya uğrama risklerinin en aza indirilebileceği bildirilmektedir (Akgün Kostak, 2013; Bektaş ve ark., 2015). Hastalık nedeni ile hastaneye yatma durumlarında çocuğun kendisi ile ilgilenen hemşirelerden sevgi görmesi bulunduğu ortamda kendini güvende hissetmesini, iyileşmenin hızlanmasını ve temel gereksinimlerinden birinin karşılanmasını sağlamaktadır (Akgün Kostak, 2013; Demir, 2020).

Hemşirelik öğrencilerinin, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliğini seçmede karar vermelerini etkileyen en önemli faktörlerden birinin çocukları sevmek olduğu vurgulanmaktadır (Baran ve Yılmaz, 2019). Özellikle de çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşirelerinin çocukların gerek fiziksel, gerek sosyal ve gerek duygusal gelişimi ile ilgili farklılıkları bilmesi, çocukların içinde buldukları büyüme gelişme döneminin gerektirdiği yaklaşımları gösterebilmesi, iletişim becerileri kullanabilmesi ve ihtiyaç duydukları sevgi ile ilgiyi göstermeleri gerektiği belirtilmektedir (Törüner ve Büyükgönenç, 2012;

Kara, 2014; Hendekci, 2020). Literatürde farklı çalışmalarda hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşirelerinin çocukları sevme düzeylerinin çeşitli faktörlerden etkilendiği ve verilen bakımın çocuk sevme düzeyleri ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Altay ve Kılıçarslan Törüner, 2014; Bektaş ve ark., 2015; Çalikuşu İncekar ve ark., 2019; Karaca ve Açıkgöz, 2018; Çalışır, Karataş, Turan ve Ergin, 2020). Farklı çalışmalarda ise, hemşirelik öğrencilerinin, çocuk sevme durumlarının bazı demografik özelliklerden, çocuk bakımına katılma durumu, çocuk ile oyun oynama durumu, pediatri servislerinde çalışmayı talep etme gibi durumlardan ayrıca lisans eğitimi süresince aldığı dersler ve mesleki hayatındaki klinik uygulamalardan etkilendiği belirtilmektedir (Erdem ve Duyan, 2011; Akgün Kostak, 2013; Altay ve Kılıçarslan Törüner, 2014; Bektaş ve ark., 2015; Demir, 2020).

Çocuklarla çalışan birçok meslekte olduğu gibi çocuk hemşirelerinin de çocukları sevip sevmeme durumlarının çocuklar ile iletişim kurarken önemli olduğu vurgulanmaktadır (Kara, 2014). Bu nedenle hemşirelerden mesleklerini ve bakım verdikleri insanları sevmeye, yardım edebilme becerisi ve tutumlarıyla birlikte, empati becerisi ve iletişim becerisi de beklenmektedir (Günel, 2018). Çocuklar ile birlikte çalışan çocuk hemşirelerinin çocukları sevmeye tutumlarını ve etkileyen durumları inceleyen farklı çalışmalar bulunmaktadır. Literatürde farklı çalışmalarda pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk sevme durumlarının, iletişim becerileri, empati becerileri, tükenmişlik, mesleki tatmin, eşduyumu yorgunluğundan etkilendiği belirtilmektedir (Akgün Kostak, 2013; Karaca ve Açıkgöz, 2018; Çalışır ve ark., 2020). Ancak mesleğe yeni adım atmaya hazırlanan hemşirelik öğrencilerinin çocukları sevmeye düzeyleri ile iletişim becerilerini değerlendiren yeterli çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme düzeyleri ile iletişim becerilerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi, konu ile ilgili literatüre katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Amaç

Bu bilgiler ışığında, bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumlarının düzeyi nedir?
2. Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri hangi düzeydedir?
3. Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme düzeyleri ve iletişim becerileri arasında ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Tasarımı

Araştırma, tanımlayıcı tipte yapıldı.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma Mayıs- Ekim 2019 tarihleri arasında bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören 350 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada kapsamında araştırmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilere ulaşılması planlanmış olup olasılıksız örnekleme yöntemlerinden biri olan gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini ise Mayıs- Ekim 2019 tarihleri arasında araştırmada yer almayı gönüllü olarak kabul eden 220 (%62,85) öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya katılmayı istemeyen, veri toplama formunda eksiklik tespit edilen, araştırmanın gerçekleştirdiği tarih aralığında izinli ya da raporlu olan öğrenciler ise kapsam dışı bırakılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, "Tanıtıcı Bilgi Formu", "İletişim Becerileri Envanteri (İBE)" ile "Barnett Çocuk Sevme Ölçeği (BÇSÖ)" kullanılarak elde edildi.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Bu form literatür (Kara 2014; Bektaş ve ark., 2015) doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup, öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri (yaş, sınıf, cinsiyet, vb.), çocuklarla ilgili deneyimleri ile düşüncelerini içeren (çocuklar ile iletişim, çocuk sahibi olmayı isteme vb.) toplam 18 sorudan oluşmaktadır. Veriler araştırmaya katılmaya gönüllü hemşirelik öğrencileri ile yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

İletişim Becerileri Envanteri (İBE): Ersanlı ve Balcı'nın (1998) bireylerin iletişim beceri seviyelerini değerlendirmek amacıyla geliştirdiği likert tipte bir ölçektir. Ölçek "hiçbir zaman" dan "her zaman" arasında değişen puanlamadan oluşmakta olup, toplam 45 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen en yüksek puan 225, en düşük puan ise 45 olup zihinsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç alt boyutta değerlendirilmektedir. Her bir alt boyut ayrı şekilde değerlendirileceği gibi aynı zamanda ölçeğin toplam puan değerlendirmesi ile de bireylerin genel anlamda iletişim beceri düzeyleri belirlenebilmektedir. Alt ölçeklerden alınabilecek en yüksek puan 75 olup, en düşük puan ise 15'tir. Ölçeğin değerlendirildiği çalışmada Cronbach Alpha katsayısı 0.72 (Ersanlı ve Balcı, 1998) olup bu çalışmadaki Cronbach Alpha katsayısı ise 0,82 olarak bulunmuştur.

Barnett Çocuk Sevme Ölçeği (BÇSÖ): Bireylerin çocukları sevmeye yönelik tutumlarını değerlendirme amacı ile Barnett ve Sinisi'nin (1990) geliştirmiş olduğu ölçeğin ülkemizdeki geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Gelbal ve Duyan (2010)

tarafından uyarlanmıştır. Likert tipinde yer alan ölçek 14 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddelerden dört tanesi olumsuz madde ve on madde ise olumlu olarak değerlendirilmektedir. Olumlu maddeler puanlanmasında "Hiç katılmıyorum" cevabı "1" ve "Tamamen katılıyorum" cevabı "7" olarak puanlanmaktadır. Olumsuz maddelerin puanlanmasında ise olumlu maddelerin puanlanmasının tersi şeklinde puanlanmaktadır. Ölçek değerlendirmesinden alınabilen puanlar 14-98 arasında olup, yüksek puanlar, çocuk sevme düzeyinin yüksek, düşük puanlar ise çocuk sevme düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Araştırmanın geçerlilik-güvenilirlik çalışmasında test-tekrar test güvenilirliği 0,85 ve iç tutarlılık katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur (Gelbal ve Duyan, 2010). Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alfa değeri ise 0,92 belirlenmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanabilmesi için Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (10.04.2019 Tarih /Karar No: 2019/68) etik kurul onayı alınmıştır. Ayrıca araştırmanın yürütüldüğü kurumdan gerekli yazılı izinler alınmıştır. Çalışmada, öğrencilere çalışmanın amacına yönelik bilgilendirilme yapıldıktan sonra gönüllülük ilkesi doğrultusunda bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Veriler öğrencilerle yüz yüze görüşme yöntemi ile öğrencilerin teorik derslerinin devam ettiği saatlerde sınıf ortamlarında ya da klinik uygulamalar gibi öğrenciye ulaşılabilirdiği zamanlarda toplanmıştır. Ölçeğin doldurulması 10-15 dakikada tamamlanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan çıkan sonuçların analizinde, SPSS istatistik paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerini değerlendirmek amacı ile ortalama, standart sapma, sayı ve yüzde kullanıldı. Araştırmada Kolmogorov Smirnov değeri $p < 0,05$ olarak bulunduğu ve verilerin normal dağılım göstermediği için analizlerde Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Öğrencilerin araştırmada kullanılan ölçek puan ortalamaları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacı ile Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Analizler için anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırma kapsamında yer alan hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri incelendiğinde öğrencilerin %78,2'sinin kız öğrenci olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin daha önce çocuk bakımı ile ilgilenme durumları değerlendirildiğinde, %73,2'sinin çocuklarla iletişiminin iyi düzeyde olduğunu, %91,8'inin çocuk sahibi olmayı istediği ve %46,8'inin çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersini aldığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin BÇSÖ toplam puan ortalaması 80,67±15,11; İBE toplam puan ortalaması 111,29±13,63, İBE alt boyut Zihinsel İBE Puan ortalaması 33,95±5,78, duygusal İBE Puan ortalaması 40,25±5,28 ve Davranışsal İBE Puan ortalaması 37,08±5,32'dir (Tablo 1).

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin BÇSÖ puan ortalamaları ile cinsiyet, çocuklar ile iletişim durumu ve çocuk sahibi olmayı isteme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (sırasıyla p=0,039; p=0,000; p=0,010). Kız öğrencilerin ve çocuk sahibi olmayı isteyen öğrencilerin çocuk sevme düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyleri ve çocuk dersini alma durumları ile BÇSÖ puan ortalamaları değerlendirildiğinde aralarında istatistiksel yönden anlamlı fark bulunmamıştır (p>0,005) (Tablo 2).

Tablo 1: BÇSÖ ve İBE Puan Ortalamaları ve Karşılaştırılması

	Alınabilecek Min-Mak Puanlar	Min-Mak	Medyan	Ort ± SS
BÇSÖ Toplam Puanı	14-98	27-98	84	80,67 ± 15,11
Toplam İBE Puanı	45-225	47-149	112	111,29 ± 13,63
Zihinsel İBE Puanı	15-75	15-52	34	33,95 ± 5,78
Duygusal İBE Puanı	15-75	17-58	41	40,25 ± 5,28
Davranışsal İBE Puanı	15-75	15-53	38	37,08 ± 5,32

Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, Min: Minimum, Max: Maximum

Tablo 2: Hemşirelik Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre BÇSÖ ve İBE Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

		BÇSÖ Toplam Puanı	Zihinsel İBE Puanı	Duygusal İBE Puanı	Davranışsal İBE Puanı	Toplam İBE Puanı	
Tanıtıcı Özellikler	n	Ort. ± SS	Ort. ± SS	Ort. ± SS	Ort. ± SS	Ort. ± SS	
Cinsiyet	Kız	172	81,89 ± 14,42	33,8430 ± 5,52	40,78 ± 4,5	37,36 ± 4,73	111,98 ± 11,52
	Erkek	48	76,29 ± 16,82	34,3333 ± 6,71	38,37 ± 7,18	36,10 ± 7,00	108,81 ± 19,39
Test değeri* p		3325,000 0,039	3733,000 0,310	3337,000 0,042	3830,500 0,444	3940,500 0,630	
Sınıf	1.Sınıf	66	79,18 ± 15,05	33,72 ± 6,20	40,45 ± 5,20	36,63 ± 5,30	110,81 ± 14,20
	2.Sınıf	52	82,34 ± 16,34	35,01 ± 5,95	41,69 ± 4,90	38,88 ± 5,39	115,59 ± 13,11
	3.Sınıf	42	82,23 ± 13,85	33,28 ± 5,33	38,61 ± 4,67	36,16 ± 4,88	108,07 ± 11,60
	4.Sınıf	60	79,76 ± 15,06	33,73 ± 5,48	39,95 ± 5,81	36,66 ± 5,33	110,35 ± 14,17
Test değeri** p		2,784 0,426	3,675 0,299	10,220 0,017	9,731 0,021	12,442 0,006	
Çocuklarla İletişim	İyi	161	83,04 ± 13,97	33,31 ± 6,08	39,99 ± 5,31	36,27 ± 5,45	109,57 ± 14,20
	Orta	55	76,01 ± 14,77	35,72 ± 4,58	41,40 ± 4,87	39,49 ± 4,00	116,61 ± 10,46
	Kötü	4	49,25 ± 18,00	35,25 ± 3,09	35,25 ± 6,39	36,75 ± 7,18	107,25 ± 12,14
Test değeri** p		19,685 0,000	8,344 0,015	4,345 0,114	17,657 0,000	11,799 0,003	
Çocuk sahibi olmayı isteme	Evet	202	81,62 ± 14,31	34,06 ± 5,91	40,28 ± 5,36	37,04 ± 5,42	111,40 ± 14,08
	Hayır	18	69,94 ± 19,70	32,61 ± 4,03	159,31 ± 16,21	37,50 ± 4,14	110,05 ± 6,96
Test değeri* p		1152,000 0,010	1485,500 0,198	1765,000 0,837	1767,500 0,845	1579,500 0,356	
Çocuk dersini alma durumu	Evet	103	80,6117 ± 14,62	33,8641 ± 5,33	39,8835 ± 5,20	36,74 ± 4,59	110,49 ± 12,21
	Hayır	117	80,7265 ± 15,60	34,0256 ± 6,18	40,5897 ± 5,34	37,38 ± 5,89	112,00 ± 14,79
Test değeri* p		5835,500 0,686	5739,000 0,542	5220,000 0,087	5340,000 0,145	5289,000 0,118	

n:Sayı,Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, p<0,05, *Mann-Whitney U, **Kruskal-Wallis

Öğrencilerin fakültede öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri ile toplam İBE puan ve alt boyutlardan davranışsal İBE ve duygusal İBE puan ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlılık olduğu ve ikinci sınıfa devam eden öğrencilerin toplam puan ortalamalarının bu farka neden olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin çocuklar ile iletişim durumları ile İBE puan ve alt boyutlardan davranışsal İBE ve zihinsel İBE puan ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin çocuk sahibi olmayı isteme ve çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersini alma durumları ile toplam İBE ve alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Yine öğrencilerin cinsiyetleri ile toplam İBE puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamlılık gözlenmezken ($p>0,05$), duygusal İBE puan ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 2).

Yapılan korelasyon analizinde, hemşirelik öğrencilerinin BÇSÖ puan ortalamaları ile İBE puan ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı, pozitif yönde ileri düzeyde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Öğrencilerin BÇSÖ puan ortalamaları ile İBE alt puan ortalamaları arasındaki ilişki değerlendirildiğinde zihinsel İBE puanı ve davranışsal İBE puanı ile BÇSÖ puan

Tablo 3: BÇSÖ ve İBE Toplam ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki

	Zihinsel	Duygusal	Davranışsal	İBE Toplam Puanı
	r/p	r/p	r/p	r/p
BÇSÖ Toplam Puanı	0,298 0,000*	0,019 0,780	0,178 0,008*	0,197 0,003*

r: Spearman Korelasyon Analizi, * $p<0,01$

ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlılık belirlenirken ($p<0,05$), duygusal İBE puanı ile BÇSÖ puan ortalamaları değerlendirildiğinde aralarında istatistiksel yönden anlamlılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$) (Tablo 3).

Tartışma

Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, iletişim ve çocuk sevgisi üzerine temellendirilmiş meslekler arasında yer almaktadır (Akgün Kostak, 2013). Yapılan çalışmalarda da daha eğitim aşamasından itibaren öğrencilerin çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliğini tercih etme nedenleri arasında en önemlilerinden birinin çocuk sevgisi olduğu belirtilmektedir (Erdem ve Duyan 2011; Baran ve Yılmaz, 2019).

Çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme düzeyi puan ortalaması 80,67±15,11 olup, yüksek çocuk sevme düzeyini göstermektedir (Tablo 1). Çalışma sonucu literatürle benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu belirtilmektedir (Akgün Kostak, 2013; Bektaş ve ark., 2015; Baran ve Yılmaz, 2019;

Demir, 2020). Çocuklar ile çalışan diğer meslek grupları ile yapılan farklı çalışmalarda da öğretmenlerin ve çocuk gelişimi öğrencilerinin çocuk sevme düzeylerinin yüksek olduğu belirtilmektedir (Ceylan, 2017; Demir, 2020). Çalışma literatür ile uyumlu olup çocuklarla bir arada olmayı gerektiren mesleklerde çocuk sevme düzeylerinin yüksekliği çocukları seven kişilerin daha çok çocuklarla birlikte çalışmayı tercih ettiğini belirtilmektedir (Happell, 2000; Kabaklı Çimen, 2015).

Literatürde iletişim becerisinin, hemşirelik bakımının en temel bileşenlerinden biri olduğu belirtilmektedir. Özellikle de hastanede yatmaya bağlı çocukların yaşadığı korku, endişe, anksiyetenin azaltılması için uygulanan travmatik bakımın uygulanmasında iletişim daha önemli hale gelmektedir (Törüner ve Büyükgöncü, 2012). Etkili iletişimin en gerekli ve önemli olduğu alanlardan biri olan sağlık hizmetinin verildiği ortamlarda sağlık profesyonellerinin bireylerle etkili bir iletişim kurması ve bu iletişimi sürdürülebilmesi oldukça önemli olup özellikle sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin de iletişimlerinin iyi olması beklenilmektedir (Kaya ve ark., 2016; Hendekci, 2020). Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin İBE toplam puan ortalaması 111,29±13,63, İBE alt boyut zihinsel İBE puan ortalaması 33,95±5,78, duygusal İBE puan ortalaması 40,25±5,28 ve davranışsal İBE puan ortalaması 37,08±5,32'dir (Tablo 1). Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde iletişim becerilerinin olduğu belirlenmiştir. Elkin, Karadağlı ve Barut (2016), Kaya ve arkadaşları (2016) ve Söğüt, Cangöl ve Dinç'in (2018) çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde iletişim becerilerinin olduğu; Çavuşoğlu, Ak ve Alişan (2020) ile Aktan ve Khorshid (2021) çalışmalarında ise öğrencilerinin yüksek düzeyde iletişim becerilerinin olduğu ifade edilmektedir. Çalışmanın hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin değerlendirildiği Elkin ve arkadaşları (2016), Kaya ve arkadaşları (2016) ve Söğüt ve arkadaşlarının (2018) çalışmaları ile benzer olduğu gözlenmiştir ve öğrencilerin mesleki eğitimde iletişim becerileri yönünden kısmen gelişmiş olduklarını düşündürmektedir. Hemşirelik mesleği kapsamında iletişim becerilerinin gerekliliği ve önemi dikkate alındığında, eğitim süreci içerisinde öğrencilerin iletişim becerilerini uygulamalarına da yansıtılabilmeleri için gerekli olan olanakların oluşturulmasının önemini de ortaya koymaktadır.

Çocuklar ile bir arada çalışmayı gerektiren mesleklerin üyelerinin en temel özelliklerinden biri çocukları sevmeleridir (Baran ve Yılmaz, 2019). Farklı çalışmalarda pediatri hemşirelerinin ve hemşirelik öğrencilerinin verdikleri hemşirelik bakımın çocuk sevme tutumları ile ilişki içerisinde olduğu ve hemşirelerin çocukları sevme tutumlarının çeşitli faktörlerden etkilendiği belirtilmektedir (Bektaş ve ark., 2015; Güven, Kaya ve İşler Dalgıç, 2016; Karaca ve Açıkgöz, 2018; Baran ve Yılmaz, 2019; Çalıkuşu İncekar, 2019; Demir, 2020; Özcan Sağlamer ve Köse, 2020). Literatürde yaş, cinsiyet ve kardeş sayısının çocuk sevme düzeyini etkilediği belirtilmektedir (Demir, 2020). Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet ve çocuk

sahibi olmayı isteme durumları ile çocuk sevme düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık belirlenmiştir (Tablo 2). Çalışma sonuçlarına benzer şekilde Akgün Kostak (2013), Güven ve arkadaşları (2016), Baran ve Yılmaz (2019) ile Demir (2020) ve çalışmalarında da kız öğrencilerin çocuk sevme seviyelerinin erkek öğrencilere oranla daha üst seviyede olduğu belirtilmektedir. Çalışma sonuçlarından farklı olarak Bektaş ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında öğrencilerin cinsiyetleri ile çocukları sevme seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmadığı belirtilmektedir. Bu durumun birçok kültürde olduğu gibi çocuğa bakım ve sevgi vermenin kadının geleneksel rolü olarak benimsenmesi ve cinsiyete göre çocuk bakımının kadın ile özdeşleştirilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çocuk hastaları tanıyan, bakım veren öğrencilerinin çocuk sevme düzeyinin yüksek olması, çocukla olan iletişimi ve bakım sürecine uyumu kolaylaştırması beklenen bir durumdur. Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeyi ve çocuk dersini alma durumları ile çocuk sevme düzeyleri arasında ise istatistiksel yönden anlamlılık gözlenmemiştir (Tablo 2). Ardahan Akgül, Karakul, Doğan ve Büyükoçak (2021) çalışmalarında öğrencilerin devam ettikleri sınıf düzeyine göre çocuk sevme puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu belirtilirken, Dereli İman (2014) çalışmasında ise öğrencilerin devam ettikleri sınıf düzeyine göre çocuk sevme puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirtilmektedir. Çalışmada öğrencilerinin sınıf düzeyi ve çocuk dersini alma durumları ile çocuk sevme düzeyleri arasındaki bu farkın hemşirelik öğrencilerinin üçüncü sınıftan itibaren çocuk sağlığı ve hastalıkları klinik uygulamalarına çıkıyor olması ve çalışmanın yapıldığı örneklem grubundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

İnsanın yaşamın her aşamasında gereksinim duyulan sevgi özellikle çocuklarda doğduğu andan itibaren önemli olup, ebeveyn çocuk arasındaki ilişkide oldukça önemlidir (Özcan Sağlamer ve Köse, 2020). Ebeveynlik rolü içerisinde çocuk sevgisi önemli bir yer tutmakta olup önemli sorumluluklardan birisidir (Akgün Kostak, 2013). Çalışmada ileride çocuk sahibi olmayı isteyen hemşirelik öğrencilerin çocukları sevme seviyelerinin olumlu düzeyde üst seviyede olduğu görülmektedir. Çalışma sonuçları Akgün Kostak (2013) ve Kabaklı Çimen (2015) çalışma sonuçları ile ileride çocuk sahibi olmayı düşünen hemşirelik öğrencilerinin çocukları sevme düzeylerinin yüksek olması yönünden benzerlik göstermektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeyleri ve iletişim becerileri puan ortalamaları karşılaştırıldığında anlamlı bir fark bulunmuş olup, ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çocuk sevme toplam puan ortalamalarının bu farka neden olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Literatürde farklı örneklem gruplarında öğrencilerin iletişim becerilerini değerlendirmek amacı ile yapılan çalışmalarda, iletişim becerilerinin sınıf düzeyine göre değiştiğini belirten çalışmalar (Hendekci, 2020) olduğu kadar değişmediğini de ifade eden çalışmalar bulunmaktadır (Söğüt ve ark., 2018; Akçam, Kanbay ve Işık, 2019). Çalışmada

öğrencilerin sınıf düzeyleri ile çocuk sevme düzeyleri arasında farklılık gözlenmesine rağmen bu durumun sınıf düzeylerine göre artış göstermeme durumunun çalışmanın yapıldığı örneklem grubunda yer alan öğrencilerin sınıf dağılımlarının farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çocukları sevdiğini ifade eden hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri toplam puanı ve alt boyut puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Kara'nın (2014) çalışmasında hemşirelerin çocuklar ile iletişim durumuna göre çocuk sevme düzeylerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirtilmektedir.

Hemşirelerin etkin rol aldığı sağlık bakım ortamları da etkin düzeyde bir iletişimin sürdürülmesi gereken ve önemli olduğu alanlardan biridir. Özellikle etkin hasta bakımı hakkında bilgilendirme yapmada, yanlış anlaşılmalara önlemede, bakım uygulama planlarını geliştirmede ve uygulamada, iyilik haline ulaşmayı kolaylaştırmak için iletişim becerileri sağlık profesyonelleri tarafından kullanılır (Akgün Şahin ve Kardeş Özdemir, 2015; Kaya ve ark., 2016). Kaliteli bir hemşirelik bakımı ve özellikle çocuklarla etkili iletişim için hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin büyük önemi vardır (Söğüt ve ark., 2018). Literatürde hemşirelerle yapılan çalışmada çocukları sevme düzeyi düşük seviyede olan hemşirelerin hastaları ile iletişimi sürdürmede problemler yaşadıkları, pediatri hemşirelerinin çocukları sevme düzeylerinin hemşire-hasta etkileşimine etkisi olduğu ve çocuk ve ebeveynlerinin memnuniyetin artmasına, iyilik hali için motivasyonda artış gibi olumlu etkilerin ortaya çıkmasına neden olduğu belirtilmektedir (Kara, 2014; Gündoğan, 2018). Eğitimciler ile yapılan farklı bir çalışmada ise eğitimcilerin çocukları sevme düzeyleri artış gösterdikçe iletişim becerilerinin de artış eğiliminde olduğu belirtilmektedir (Ceylan, 2017). Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin BÇSÖ puan ortalamaları ile İBE puan ortalamaları değerlendirildiğinde aralarında anlamlı, pozitif yönde ileri düzeyde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Çalışma literatürdeki çalışmalar ile BÇSÖ puan ortalamaları ve İBE puan ortalamaları arasında anlamlı ilişki olması yönünden benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın, bir üniversitede öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencileri üzerinde yapılması araştırmanın sınırlılığdır.

Sonuç

Çalışma sonucunda, öğrencilerin çocuk sevme puanlarının yüksek düzeyde olduğu, çocuk sevme durumları ve iletişim beceri düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu belirlendi. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet, çocuklar ile iletişim durumu ve çocuk sahibi olmayı isteme durumları ile çocukları sevme durumları arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu; öğrencilerin iletişim ile sınıf düzeyleri ve çocuklar ile iletişim kurabilme durumları arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu belirlendi.

Bu sonuçlar doğrultusunda çocuklar ile bir arada olmayı gerektiren hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerinde çocuk sevme tutumlarında artış sağlayacak eğitim etkinliklerine yer verilmesi ve iletişim becerilerini güçlendirecek düzenlemelere yer verilmesi önerilebilir. Ayrıca eğitim dönemlerinden itibaren hemşire adaylarının çocuk sevme durumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, çocuk sevme düzeyi düşük olan öğrencilerin lisans eğitimlerinde çocuklar ile daha fazla birlikte olması sağlanarak iletişim becerileri ve çocuk sevme durumları olumlu yönde geliştirilebilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik kurul onayı, Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır. (Tarih:10.04.2019 ve Karar No: 2019/68.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Çalışma Fikri (Konsepti) ve Tasarımı- DY; Veri Toplama/Literatür Tarama- DY, BA; Verilerin Analizi ve Yorumlanması - DY, BA; Makalenin Hazırlanması - DY, BA; Yayınlanacak Son Haline Onay Verilmesi - DY.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını açıklamışlardır.

Kaynaklar

- Akçam, A., Kanbay, Y., ve Işık, E. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 74-92. doi:10.22466/acusbd.599137
- Akgün Kostak, M. (2013). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersinin çocuk sevme durumlarına etkisi ve etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 2(2), 50-56.
- Akgün Şahin, Z., ve Kardaş Özdemir, F. (2015). Hemşirelerin iletişim ve empati beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Journal of Academic Research in Nursing*, 1(1), 1-7.
- Aktan, G. G., & Khorshid, L. (2021). Communication skills and perceived stress of nursing students during first clinical experience. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(2), 202-211.
- Altay, N., ve Kılıçarslan Törüner, E. (2014). Öğrenci hemşirelerin klinik stres yaşama ve çocuk sevme durumlarının belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(3), 166-170.
- Ardahan Akgül, E., Karakul, A., Doğan, P., ve Büyükkoçak, A. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-131.
- Baran, G., ve Yılmaz, G. (2019). Uygulamasına çıkan hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Journal of Academic Research in Nursing*, 5(2), 91-96. doi:10.5222/jaren.2019.40327
- Barnett, M. A., & Sinisi, C. S. (1990). The initial validation of a liking of children scale. *Journal of Personality Assessment*, 55(1-2), 161-167.
- Bektaş, M., Ayar, D., Bektaş, İ., Selekoğlu, Y., Akdeniz Kudubeş, A., ve Sal Altan, S. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *The Journal of Pediatric Research*, 2(1), 37-41. doi:10.4274/jpr.47966
- Ceylan, E. A. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk sevme düzeyleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Çalikuşu İncekar, M., Yangil, A. İ., Kaya, G., Genç, G., Doğan, Z., & Yıldız, S. (2019). The relationship between psychosocial development and liking of children in nurses working in pediatric clinics. *The Journal of Pediatric Research*, 6(4), 299-306. doi:10.4274/jpr.galenos.2019.23540
- Çalışır, H., Karataş, P., Turan, T., & Ergin, D. (2020). Relationship between liking of children and burnout, compassion fatigue, occupational satisfaction in pediatric nurses. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 12(1), 30-6. doi:10.5336/nurses.2019-70084
- Çavuşoğlu, F., Ak, M. N., & Alişan, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri ve ekip çalışmasına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 120-127.
- Demir, E. (2020). Hemşirelik ve çocuk gelişimi öğrencilerinin çocuk sevme düzeylerinin değerlendirilmesi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(1), 17-22. doi:10.17049/ataunihem.459595
- Dereli İman, E. (2014). Examining preschool teacher candidates' liking child and motivations for teaching professions. *Journal of Theoretical Educational Science*, 7(4), 482-504.
- Elkin, N., Karadağlı, F., ve Barut, A. Y. (2016). Sağlık bilimleri yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyleri ve ilişkili değişkenlerin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 70-80.
- Ercan, R. (2014). Öğretmenlerde çocuk sevgisi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(8), 435-444. doi:10.7827/TurkishStudies.7370
- Erdem, Y., & Duyan, V. A. (2011). Determination of the factors that affect the level of pediatric nurses' liking of children. *Turkish Journal of Medical Sciences*, 41(2), 295-305. doi:10.3906/sag-1003-700
- Ersanlı, K., ve Balcı, S. (1998). İletişim becerileri envanteri: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(10), 7-12.
- Gelbal, S., ve Duyan, V. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin çocuk sevme durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 127-137.
- Gündoğan, D. (2018). Pediatri hemşirelerinin hemşire-hasta etkileşimlerine yönelik tutum ve davranışları ve çocuk sevme düzeylerinin belirlenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; İstanbul.
- Günel, E. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme ve empatik eğilim durumları. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, Ş., Kaya, A., & İşler Dalgıç, A. (2016). Pediatric nursing students' status of liking of children and affecting factors. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 7(4), 50-6.

- Happell, B. M. (2000). Love is all you need? Student nurses' interest in working with children. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 5(4), 167-73. doi: 10.1111/j.1744-6155.2000.tb00106.x
- Hendekci, A. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri ve ilişkili bazı değişkenler. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 36-41.
- Kabaklı Çimen, L. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin çocuk sevme eğilimlerine etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 10(11), 811-830. doi: 10.7827/TurkishStudies.8446
- Kara, S. (2014). Kocaeli İlinde çocuklarla çalışan hemşirelerin çocukları sevme durumlarının iletişim becerilerine etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karaca, A., & Açıkgöz, A. (2018). The impact of the personalities of pediatric nurses on their degree of love for children. *ARC Journal of Nursing and Healthcare*, 4(2), 17-23. doi: 10.20431/2455-4324.0402003
- Kaya, N., Turan N., Kamberova, H., Cenal, Y., Kahraman, A., ve Evren, M. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin sanat özelliklerine göre iletişim becerileri ve sosyal zekâ düzeyleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 13(1), 50-58. doi:10.5222/HEAD.2016.282
- Özcan Sağlamer, M., ve Köse, S. (2020). Hemşirelerin çocuk sevme düzeyleri ve ebeveynlik tutumları arasındaki ilişki. *Sağlık ve Toplum*, 1, 71-8.
- Sögüt, S., Cangöl, E., ve Dinç, A. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Social Science Studies*, 6(2), 272-280.
- Törüner, E., ve Büyükgönenç, L. (2012). Çocuk sağlığı temel hemşirelik yaklaşımları. *Ankara: Göktuğ Yayıncılık*
- Uğurlu, C. T. (2013). Öğretmenlerin iletişim becerisi ve empatik eğilim davranışlarının çocuk sevme düzeyleri üzerine etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 51-61.
- Yiğit, D., Sezici, E., ve Açıkgöz, A. (2019). Hemşirelerin çocuk sevme düzeyleri ve terapötik oyunu kullanma durumları. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(4), 288-294. doi:10.5222/HEAD.2019.288